

Locustella fluviatilis

Flodsångare

Fåglar

NE NA LC DD **NT** VU EN CR RE

Nära hotad (NT)
D1

Klass: Aves (fåglar), **Ordning:** Passeriformes (tättingar), **Familj:** Locustellidae (gräsfåglar), **Släkte:** *Locustella* (locustellasångare), **Art:** *Locustella fluviatilis* - flodsångare (Wolf, 1810) **Synonymer:** *Sylvia fluviatilis* Wolf, 1810

Kännetecken

Flodsångaren uppmärksammas bäst på dess sång – ett märkligt, genomträngande, maskinaktigt skyttlande som hörs nästan oavbrutet från skymning till morgontimmarna. Arten är mycket svår att få syn på. Kroppslängden är ca 15 cm. Fågeln upplevs som överlag mörkt gråbrun med ljusare buk och diffust gråfläckigt övre bröst. Har en bred rundad stjärt.

Utbredning och status

Flodsångaren invandrade till Sverige från öster och sydost under senare delen av 1900-talet. Det första fyndet gjordes 1937 vid Lindesberg i Västmanland och två år senare rapporterades den från Östen och Hornborgasjön i Västergötland. Därefter dröjde det till 1950 innan nästa observation gjordes, varefter arten har varit årlig besökare i landet. Fram till 1975 observerades flodsångaren vid totalt 230 tillfällen och under perioden 1976–88 rapporterades 1350 exemplar. Under perioden 1989–1999 rapporterades i genomsnitt drygt 210 sjungande flodsångare årligen från landet, med en tyngdpunkt i landskapen runt Mälaren och Hjälmaren. Noterbart är att man inte längre kan se någon fortsatt ökad populationstrend utan beståndet verkar ha stabiliserat sig på en låg nivå. Andra landskap med många flodsångare är Västergötland, Skåne, Småland och Gotland. Med viss säkerhet påträffas endast en mindre andel av det sanna antalet sjungande hannar årligen. I Sverige beräknas beståndet för närvarande uppgå till cirka 200 par. Trots svårigheterna att konstatera häckning för denna extremt tillbakadragna art, som dessutom tystnar så fort den påbörjar häckningen, har t.o.m. 1999 ett femtontal säkra eller mycket troliga häckningar rapporterats, varav de första på Gotland 1987 respektive i Sörmland 1988. Flodsångaren har ett begränsat utbredningsområde i östra Europa och de västra delarna av Centralasien. Arten förekommer från Rumänien, forna Jugoslavien, Ungern, Österrike och Tyskland upp till Baltikum och sydöstra Finland, i det senare landet 500-1000 par. Mot öster är arten utbredd i ett bälte genom blandskogsregionen och stäppområdena i Ryssland bort till Altai. Den europeiska populationen är uppskattad till minst 1,9 miljoner par, varav minst 1,5 miljoner i Ryssland. I de baltiska länderna är flodsångaren en relativt vanlig art, t.ex. i Estland (>4000 par), Lettland (>50 000 par) och Litauen (>30 000 par).

Ekologi

Flodsångaren uppehåller sig i täta busk- eller trädbevuxna områden, gärna i närheten av vatten även om detta inte tycks vara ett absolut krav. Den föredrar stränder intill vattendrag, strandängar, dikeskanter och liknande fuktiga områden med högt och tätt busk- eller trädskikt i form av 2–7 m höga björk-, al- eller videbestånd. Flodsångaren uppträder även på torrare marker med uppväxande sly eller täta busksnår, t.ex. på hyggen, i buskrika betesmarker, i energiskogar eller i igenväxande, ovårdade trädgårdar. Fältskiktet skall vara högvuxet och tätt och ofta domineras det av växter som t.ex. älgört, nässlor och hallon. De om våren tidigaste flodsångarna brukar uppträda redan i mitten av maj, men huvudparten anländer först vid månadsskiftet maj/juni eller senare. Hanarna sjunger intensivt under nätterna för att locka till sig en hona. När parbildning skett tystnar sången eller så sker den endast sporadiskt. Boet byggs på eller nära marken i tät vegetation eller vid basen av en buske. Värper 3–7 ägg som kläcks efter 11–12 dygns ruvning. Ungarna blir flygfärdiga efter 13–16 dygn varefter de uppehåller sig i boets närområde och matas av föräldrarna i ytterligare cirka två veckor. Flyttningen mot söder startar så fort ungarorna blivit självständiga, vilket i Sverige torde innebära under senare hälften av juli. Övervintrar i de östra delarna av tropiska Afrika.

Hot

Flodsångarens invandring har gynnats av nedläggningen av jordbruksmark, den starkt minskade betesdriften, den allmänna eutrofieringen av sjöar och vattendrag samt det ökade kvävenedfallet, faktorer som samtliga bidragit till ett starkt utökat utbud av lämpliga häckningsbiotoper. Det finns sålunda inga uppenbara hot mot arten i Sverige.

Emellertid finns alltid en risk att en invandrande art på gränsen till sitt utbredningsområde, som flodsångaren, åter försvinner från landet på grund av händelser i sitt centrala häckningsområde eller i övervintringsområdet.

Åtgärder

Förekomst av flodsångare på igenväxande betesmarker bör inte anses vara ett motiv för att förhindra restaureringsåtgärder vid t.ex. fågelsjöar. Vid fågellokaler med etablerad förekomst av flodsångare och där restaurering av betesmark planeras kan dock ofta hänsyn tas genom att i någon del av objektet spara något buskrikt parti.

Övrigt

Utländska namn; NO: Elvesanger, DK: Flodsanger, FI: Viitasirkkalintu, GB: River Warbler. Försvinnanderisken nedgraderas från *Sårbar* (VU) till *Nära hotad* (NT) eftersom invandringsmöjligheterna från Baltikum bedöms vara goda. Arten är förtecknad i Bernkonventionen bilaga II (strikt skyddade arter) och Bonnkonventionen bilaga II (flyttande arter). Flodsångaren är fredad enligt jaktförordningen (1987:905).

Naturvård

Konventioner: Bernkonventionens bilaga II, Bonnkonventionens bilaga II

Fridlysning: Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen. Räknas även som vilt, vilket betyder att den är fredad men kan vara jaktbar enligt jaktförordningen eller jaktlagen.

Litteratur

BirdLife International 2004. *Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status*. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12).

Cramp, S. & Brooks, D. (red.) 1992. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic*. Band 6. Oxford.

Armini, O. 1998. Häckning av flodsångare på Gotland 1987. *Bläcku* 14: 19–23.

Författare

Martin Tjernberg 2000. Rev. Martin Tjernberg 2005, 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.